

การศึกษาสภาพการสร้างงานวิจัยและผลงาน ทางวิชาการของคณาจารย์คณะมนุษยศาสตร์ : ปัจจัยเอื้อ อุปสรรค และแนวทางการพัฒนา

■ เฉลียวศรี พิบูลชล และคณะ*

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการงานวิจัย ปัจจัยเอื้อ อุปสรรค ในการสร้างงานวิจัย และการผลิตผลงานทางวิชาการของคณาจารย์คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ปฏิบัติการสอนในปีการศึกษา 2546 จำนวน 89 คน (ร้อยละ 82 ของคณาจารย์) เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1. ด้านการสร้างงานวิจัย ผลการวิจัยพบว่า

1.1 อาจารย์ที่สร้างงานวิจัย ทั้งที่ทำต่อเนื่องและกำลังเริ่มทำมีจำนวนร้อยละ 49.3

1.2 ปัจจัยเอื้อต่อการสร้างงานวิจัย อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าปัจจัยเอื้อด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน การสนับสนุนจากผู้บริหาร ความร่วมมือจากหน่วยงาน ระเบียบข้อปฏิบัติ ต่างๆ และความรู้เรื่องระเบียบวิธีวิจัยอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนปัจจัยที่เป็นเหตุจูงใจให้ทำงานวิจัยมากที่สุด คือ การสร้างงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

1.3 อุปสรรคในการสร้างงานวิจัย คือ การไม่มีเวลาพอ

2. ด้านการผลิตผลงานทางวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า

2.1 อาจารย์ที่ผลิตผลงานทางวิชาการทั้งที่ทำต่อเนื่องและกำลังเริ่มทำ มีจำนวนร้อยละ 64.4

2.2 ปัจจัยเอื้อต่อการผลิตผลงานทางวิชาการส่วนใหญ่เห็นว่าปัจจัยเอื้อด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการสนับสนุนจากผู้บริหาร อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนปัจจัยที่เป็นเหตุจูงใจให้ผลิตผลงานทางวิชาการมากที่สุดคือการทำผลงานทางวิชาการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

2.3 อุปสรรคในการผลิตผลงานทางวิชาการมากที่สุดคือการไม่มีเวลาพอ

คำสำคัญ : การสร้างงานวิจัยผลงานทางวิชาการ ปัจจัยเอื้อ อุปสรรค แนวทางพัฒนา

*คณะผู้วิจัยเป็นคณาจารย์จากคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลียวศรี พิบูลชล หัวหน้าโครงการ รองศาสตราจารย์ไพบุลย์ ดวงจันทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทิพา เทพอักษรพงศ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์นันท์วัน ชุมตันติ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมชาย วรรณญาณุโกร อาจารย์สุภัค มหาวรากร อาจารย์ญาณิสสา บุรณะชัยทวี อาจารย์วีรยุทธ เกิดในมงคล อาจารย์นิยะดา จิตต์จรัส อาจารย์เดือนใจ เฉลิมกิจ และอาจารย์พุทธวิทย์ บุนนาค

Abstract

The Faculty of Humanities' Undertaking of Research and Academic Works: A Study of Supporting Factors, Obstacles and Suggestions for Development

The objective of the research was to study conditions of the faculty in the undertaking of research and academic works at the Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University. The conditions studied included supporting factors, obstacles and suggestions for further development. The participants were 89 faculty members who worked in the academic year 2003. This number accounted for 82 percent of the overall registered faculty members. The research tool was a questionnaire. The statistical analysis employed was percentages, mean and standard deviation.

The results concerning research revealed that 49.3% of the faculty members conducted research. Regarding research supporting factors, most of the respondents rated moderate the following facilities: basic support from the departments and the faculty, cooperation from other offices, regulations and knowledge about research methods. The main motivation for conducting research amongst the faculty members was to improve their teaching capacity. The main obstacle was the time constraint.

Regarding academic works, the results revealed that 64.4% of the faculty members had begun writing academic works. Most respondents rated moderate the following supporting factors : cognitive skills, facilities and support from the administrators. The principal reason for undertaking academic works was to develop their teaching. As with the main obstacle in doing research, the time constraint was found to be the major factor to impede the faculty members while undertaking academic works.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถาบันอุดมศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูง มีบทบาทสำคัญยิ่งในการผลิตบุคลากรของประเทศให้มีความรู้ความสามารถเพื่อนำไปพัฒนาประเทศ ในแผนพัฒนาการอุดมศึกษาระยะยาวของประเทศไทย (พ.ศ. 2532-2547) ระบุภารกิจและหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นสากลของมหาวิทยาลัยไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการเรียนการสอน ได้แก่ การเสริม

สร้างคุณภาพของบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถทางด้านภาษา คอมพิวเตอร์ และการเพิ่มหลักสูตรนานาชาติ สนับสนุนให้มีความร่วมมือด้านการเรียนการสอนกับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนทางวิชาการ

2. ด้านการวิจัย ได้แก่ การเน้นให้เพิ่มการวิจัยขององค์กรต่างๆในประเทศ ร่วมมือดำเนินการวิจัยร่วมกับสถาบันต่างประเทศและสนับสนุนให้มีภูมิภาคการศึกษา (Regional Study) เพิ่มมากขึ้น

3. ด้านการให้บริการทางวิชาการ ได้แก่ การส่งเสริมให้มีการบริการทางวิชาการกับสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศและปรับปรุงเครือข่ายสารสนเทศระหว่างกันให้ดียิ่งขึ้น

4. ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ การเน้นให้อาจารย์และนักศึกษาตระหนักถึงความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมของประเทศต่าง ๆ รวมทั้งสนับสนุนให้จัดตั้งสถาบันไทยคดีศึกษาหรือศูนย์ศิลปวัฒนธรรมไทยในสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ

จะเห็นได้ว่าการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ และการพัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นภารกิจหนึ่งจากสี่ภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา และหากพิจารณาถึงภารกิจหลักอื่น ๆ นอกเหนือจากภารกิจด้านการวิจัย จะเห็นว่าภารกิจหลักเหล่านั้น ล้วนจะต้องจะได้รับการส่งเสริมจากงานวิจัยที่มีคุณภาพซึ่งจะส่งผลต่อความเป็นเลิศทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษา งานวิจัยจะนำไปสู่การค้นพบองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปพัฒนาและประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน และผลการวิจัยบางประเภทยังสามารถนำไปเป็นส่วนหนึ่งในการวางยุทธศาสตร์เพื่อแก้ปัญหาทางการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ อีกทั้งยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นดัชนีชี้วัดศักยภาพขององค์กรหรือหน่วยงานอีกด้วย

แม้ว่าการวิจัยและผลงานวิชาการจะมีประโยชน์นานัปการ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าการสร้างงานวิจัยและการผลิตผลงานวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบันยังคงมีไม่มากนัก ทั้งนี้ แสวง รัตนมงคลมาศ (จรินทร์ เสโตบล. 2544: 38; อ้างอิงจาก แสวง รัตนมงคลมาศ. 2534: 5) กล่าวถึงปัญหาของการทำวิจัยว่าเกิดจากสาเหตุหลักสองประการ ประการแรกคือ เกิดจากตัวอาจารย์เองซึ่งเป็นลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ การขาดความตั้งใจจริงที่จะทำงานวิจัย ขาดความเชื่อมั่นในด้านวิชาการ ขาดวิญญูณของการเป็นอาจารย์ในสถาบันการศึกษาชั้นสูง ประการที่สองคือ เกิดจาก

ระบบแวดล้อม คือขาดระบบข้อมูลที่จะเป็นมูลเหตุจูงใจ ขาดสภาพแวดล้อมที่เกื้อกูลต่อการวิจัย ไม่ว่าจะเป็นผลตอบแทนจากการวิจัย การยอมรับในผลงานวิจัย เป็นต้น

ในส่วนของคุณคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณาจารย์สร้างงานวิจัยและผลิตผลงานวิชาการค่อนข้างน้อย โดยจากรายงานประจำปี งบประมาณ 2545 ของมหาวิทยาลัยพบว่ามีโครงการวิจัยของคุณคณะมนุษยศาสตร์จำนวนเพียง 9 โครงการ

ในขณะนี้แม้ว่าคณาจารย์ในคณะมนุษยศาสตร์มีแนวโน้มในการสร้างงานวิจัยและผลิตผลงานทางวิชาการจำนวนเพิ่มขึ้น แต่ก็ยังนับว่ามีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนอาจารย์ ทั้งนี้เนื่องจากมีอาจารย์จำนวนหนึ่งเท่านั้นที่ให้ความสำคัญกับการสร้างงานวิจัยและผลงานวิชาการ การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาสภาพการณ์ อุปสรรค ปัจจัยเอื้อ และแนวทางการพัฒนา โดยการศึกษาวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ด้านการทำงานวิจัยและการทำผลงานวิชาการ ทั้งนี้เพื่อหาวิธีการสนับสนุนการสร้างงานวิจัยและผลิตผลงานทางวิชาการในหมู่คณาจารย์ให้กว้างขวางขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของคุณคณะมนุษยศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพการณ์ในการสร้างงานวิจัยและการผลิตผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ศึกษาปัจจัยเอื้อที่มีต่อการสร้างงานวิจัยและการผลิตผลงานทางวิชาการของคณาจารย์คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3. ศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการสร้างงานวิจัยและการผลิตผลงานทางวิชาการของคณาจารย์คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

4. ศึกษาแนวทางการพัฒนาในการสร้างงานวิจัยและการผลิตผลงานทางวิชาการ ของคณาจารย์คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณาจารย์จากทุกภาควิชา/สาขาวิชาในคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ทำการสอนในระดับปริญญาตรีหรือระดับบัณฑิตศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ภาคการศึกษา รวมประชากรทั้งสิ้น 112 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แก่ คณาจารย์จากทุกภาควิชา/สาขาวิชาในคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ทำการสอนในปีการศึกษา 2545 โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ของคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทั้งหมดที่ทำการสอนในปีการศึกษา 2545 รวม 89 คน เป็นชาย 23 คน และหญิง 66 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพ การสมรส ระดับการศึกษา งานที่รับผิดชอบ และตำแหน่งทางวิชาการ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการณ์การสร้างงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ ปัจจัยเอื้ออุปสรรค และแนวทางการพัฒนา

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

คณาจารย์ในคณะมนุษยศาสตร์ หมายถึง ข้าราชการและพนักงานสายวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

งานวิจัย หมายถึง การศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ ทดลองหรือหาความจริงอย่างมีระบบ โดยอาศัยวิธีการทางวิจัยเพื่อให้ทราบถึงความรู้และความจริง เพื่อก่อให้เกิดความรู้ใหม่ หรือเพื่อนำไปใช้ในทางปฏิบัติได้

ผลงานทางวิชาการ หมายถึง ตำรา เอกสาร ประกอบการสอน / คำสอน บทความทางวิชาการ บทวิทยุ บทโทรทัศน์ ชุดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เอกสารประกอบการนำเสนอผลงานทางวิชาการ การนำเสนอผลงานทางวิชาการโดยโปสเตอร์

ปัจจัยเอื้อ หมายถึง เหตุหรือองค์ประกอบที่สนับสนุนหรือส่งเสริมในการสร้างงานวิจัยหรือผลงานทางวิชาการของคณาจารย์คณะมนุษยศาสตร์

อุปสรรค หมายถึง สิ่งที่ขัดขวางหรือทำให้เกิดความขัดข้องในการสร้างงานวิจัยหรือผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ในคณะมนุษยศาสตร์

แนวทางการพัฒนา หมายถึง กระบวนการในการส่งเสริมให้คณาจารย์ในคณะมนุษยศาสตร์มีความรู้ความสามารถ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการสร้างงานวิจัยและการทำผลงานทางวิชาการ เพื่อพัฒนาความสามารถทางวิชาการของคณาจารย์และเพิ่มศักยภาพของคณะมนุษยศาสตร์ในขณะเดียวกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม การสร้างงานวิจัย และการสร้างผลงานทางวิชาการ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การสร้างงานวิจัย และส่วนที่ 2 การสร้างผลงานทางวิจัย โดยแต่ละส่วนแบ่งเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบ เป็นคำถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการณ์การทำงานวิจัย การสร้างผลงานทางวิชาการของอาจารย์ เป็นคำถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเอื้อต่อการทำงานวิจัย การทำผลงานทางวิชาการ เป็นคำถามแบบมาตราประมาณค่า 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการทำงานวิจัย การทำผลงานทางวิจัย เป็นคำถามแบบเลือกตอบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้มอบหมายผู้ช่วยวิจัยแจกและเก็บรวบรวมแบบสอบถาม โดยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนกรกฎาคม 2546 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมด จำนวน 73 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 82.02

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนมาแล้ว คณะผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. คัดเลือกแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ ได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จำนวน 73 ฉบับ
2. กำหนดรหัสการลงคะแนนโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS/PC+ (Statistical Package for the Social Sciences/Personal Computer Plus)
3. ป้อนข้อมูลจากแบบสอบถามลงโปรแกรม
4. ดำเนินการคำนวณค่าสถิติดังต่อไปนี้

4.1 หาจำนวนและร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะข้อมูลทั่วไปของอาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถาม

4.2 หาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการณ์การสร้างงานวิจัย และผลงานทางวิชาการ

4.3 เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยต่าง ๆ ในสภาพการณ์ของการสร้างงานวิจัย และสภาพการณ์ของการสร้างผลงานทางวิชาการ โดยการทดสอบค่า F-Test และถ้าพบว่ามีความแตกต่างกัน จะใช้วิธีการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีของ Scheffe

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสภาพการสร้างงานวิจัยและผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์: ปัจจัยเอื้อ อุปสรรค และแนวทางพัฒนา สรุปได้ดังนี้

1. คณาจารย์คณะมนุษยศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 47-50 ปี (ร้อยละ 45.2) สถานภาพโสด (ร้อยละ 50.7) ระดับการศึกษาปริญญาโท (ร้อยละ 84.9) อายุราชการเฉลี่ย 12.3 ปี ตำแหน่งทางวิชาการเป็นอาจารย์ (ร้อยละ 71.2) มีภาระงานสอนภาคปกติ โดยเฉลี่ย 11.2 ชั่วโมง (เกณฑ์ภาระงานที่สำนักงานการอุดมศึกษากำหนดคือ 10 ชั่วโมง) ถ้านับรวมเกณฑ์ภาระงานสอนภาคพิเศษเป็น 15.3 ชั่วโมง

2. การสร้างงานวิจัย

2.1 สภาพการณ์การสร้างงานวิจัย

จากการศึกษาพบว่าอาจารย์กำลังทำงานวิจัยร้อยละ 49.3 ไม่ทำงานวิจัย ร้อยละ 46.6 โดยมีเหตุผลที่ไม่ทำงานวิจัยมากที่สุด คือ ไม่มีเวลา

ร้อยละ 30.1 ส่วนคณาจารย์ที่ไม่ทำ หรือเคยทำ แต่เลิกทำเนื่องจากมีภาระงานสอนและตรวจงานมาก ร้อยละ 12.2 โดยภาพรวมคณาจารย์ทั้งสองกลุ่มงาน ต้องการงานวิจัยร้อยละ 79.4 เหตุผลที่ต้องการทำงานวิจัยสูงสุด มี 2 ประเด็น คือ การนำผลงานไปพัฒนาการเรียนการสอน และเพื่อให้มีความรู้และประสบการณ์วิจัยและวิชาการมากขึ้น ร้อยละ 86.1 ลักษณะงานวิจัยที่คณาจารย์ส่วนใหญ่ทำคือ งานวิจัยเป็นคณะ โดยมีสถานภาพเป็นผู้ร่วมโครงการ และเป็นงานวิจัยที่เสร็จสิ้นภายใน 1 ปี ลักษณะงานวิจัยส่วนใหญ่เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนมากกว่างานวิจัยพื้นฐานและการวิจัยประยุกต์ โดยคณาจารย์ใช้เวลาในการทำงานวิจัยร้อยละ 20 ของเวลาทำงานทั้งหมด ทุนวิจัยที่คณาจารย์ส่วนใหญ่ได้รับเป็นทุนวิจัยในประเทศที่ได้รับจากคณะหรือมหาวิทยาลัย ร้อยละ 48.3 โดยมีค่ามัธยฐาน 24,000 บาท และทุนส่วนตัวร้อยละ 32.8

คณาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 63.9 มีประสบการณ์การอบรมการวิจัย แต่ยังต้องการการอบรมการเขียนเค้าโครงและการออกแบบการวิจัย

คณาจารย์ทั้งหมดเห็นว่า ประโยชน์ของงานวิจัยคือนำไปใช้เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน โดยผลงานส่วนใหญ่เผยแพร่ในลักษณะการพิมพ์เป็นรูปเล่มเพื่อใช้เป็นตำราทางวิชาการ

2.2 ปัจจัยเอื้อต่อการสร้างงานวิจัย

ในการทำงานวิจัยที่ผ่านมาคณาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อการทำงานวิจัยทั้ง 5 ด้าน คือ ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน การสนับสนุนจากผู้บริหาร ความร่วมมือจากหน่วยงาน ระเบียบข้อปฏิบัติต่างๆ และความรู้เรื่องระเบียบวิธีวิจัย อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

ในส่วนของปัจจัยจูงใจในการสร้างงานวิจัย คณาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าปัจจัยจูงใจสูงสุดในการทำวิจัยคือ การสร้างงานวิจัยเพื่อช่วยพัฒนาการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 87.9

2.3 ปัญหาอุปสรรคในการทำงานวิจัย

ในการทำงานวิจัยคณาจารย์ร้อยละ 72.6 ประสบปัญหาอุปสรรคในการทำงานวิจัย และพบว่า สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานวิจัยของคณาจารย์เหล่านี้มากที่สุด คือ การไม่มีเวลาพอ คิดเป็นร้อยละ 100

3. การผลิตผลงานทางวิชาการ

3.1 สภาพการณ์การผลิตผลงานทางวิชาการจากการศึกษาพบว่า คณาจารย์ส่วนใหญ่

เริ่มทำ และทำผลงานทางวิชาการต่อเนื่อง ร้อยละ 64.4 และที่ไม่ทำผลงานทางวิชาการ ร้อยละ 32.9 โดยมีเหตุผลที่ไม่ทำมากที่สุดคือ ไม่มีเวลาพอ คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมา คือ ขาดความรู้และทักษะในการผลิตงานวิชาการ ร้อยละ 53.8 ส่วนผู้ที่เคยทำและเลิกทำ คิดเป็นร้อยละ 15.1 ให้เหตุผลสูงสุดคือ มีภาระงานสอน และตรวจงานมาก คิดเป็นร้อยละ 92.3 รองลงมาคือมีภาระงานให้คำปรึกษาปริญญาโท/ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 38.5 และโดยภาพรวมคณาจารย์มีความต้องการทำผลงานทางวิชาการร้อยละ 83.3 ทั้งนี้เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 67.1 สำหรับประเภทผลงานทางวิชาการที่คณาจารย์ส่วนใหญ่ทำอยู่ในรูปแบบของเอกสารประกอบการสอน คิดเป็นร้อยละ 53.4 ช่วงเวลาที่ใช้ในการทำผลงานทางวิชาการคือ เวลาว่างจากการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 63 ส่วนลักษณะการทำผลงานทางวิชาการ คณาจารย์ส่วนใหญ่ทำคนเดียว คิดเป็นร้อยละ 86 และคณาจารย์ส่วนใหญ่ คิดเป็น ร้อยละ 42.5 ไม่เคยเข้าอบรมการทำผลงานทางวิชาการ แต่ต้องการการอบรมการทำงานทางวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 47.9 การนำผลงานทางวิชาการไปใช้ประโยชน์ คณาจารย์ส่วนใหญ่นำไปพัฒนาการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 63.0 โดยคณาจารย์ส่วนใหญ่มีรูปแบบของการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการในลักษณะการพิมพ์ในวารสารในประเทศมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.7

3.2 ปัจจัยเอื้อต่อการผลิตผลงานทางวิชาการ

ในการผลิตผลงานทางวิชาการ คณาจารย์ส่วนใหญ่มีความเห็นต่อปัจจัยเอื้อต่อการผลิตผลงานทางวิชาการ ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการสนับสนุนจากผู้บริหารในระดับปานกลางเท่ากันทั้ง 3 ด้าน

ในส่วนของปัจจัยจูงใจในการผลิตผลงานทางวิชาการ คณาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าปัจจัยจูงใจสูงสุดในการผลิตผลงานทางวิชาการ คือ การทำผลงานทางวิชาการช่วยพัฒนาการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 84.8

3.3 ปัญหาอุปสรรคในการทำผลงานทางวิชาการ

ในการผลิตผลงานทางวิชาการ คณาจารย์ร้อยละ 84.7 ประสบปัญหา อุปสรรค ในการผลิตผลงานทางวิชาการ และพบว่าสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานวิจัยของคณาจารย์เหล่านี้มากที่สุด คือ การไม่มีเวลาพอ คิดเป็นร้อยละ 100

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยดังกล่าวมีประเด็นที่อาจนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ปัญหาอุปสรรคในการสร้างงานวิจัยและการผลิตผลงานทางวิชาการ

2. แนวทางการพัฒนาการสร้างงานวิจัยและการผลิตผลงานทางวิชาการ

1. ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างงานวิจัยและการผลิตผลงานทางวิชาการ

จากการศึกษาพบว่า คณาจารย์ร้อยละ 46.6 ไม่ทำงานวิจัย และร้อยละ 32.9 ไม่ทำผลงานทางวิชาการ เหตุผลที่คณาจารย์ไม่สร้างงานวิจัยและผลิตผลงานทางวิชาการคือ ไม่มีเวลาพอ จะเห็นได้จากภาวะ

งานสอนซึ่งมีค่าเฉลี่ยโดยรวมถึง 15.3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ในขณะที่เกณฑ์ สกอ. กำหนดไว้ที่ 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่งผลการวิจัยในส่วนนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของทับทิม นิลวรรณ (2538 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความต้องการและปัญหาการทำวิจัยของคณาจารย์กลุ่มสาขาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และงานวิจัยของจรรยา แก้วใจบุญ (2541 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาปัจจัยจูงใจให้อาจารย์วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกเขตภาคเหนือให้ทำวิจัย ผลของงานวิจัยทั้ง 2 เรื่องนี้ พบว่าปัญหาของคณาจารย์คือ ไม่มีเวลาในการทำวิจัย เนื่องจากต้องใช้เวลาในการสอนและตรวจงานมาก ภาระงานสอนของคณะมนุษยศาสตร์ มาจากการที่ต้องรับผิดชอบงานสอนนิสิตศึกษาทั่วไปให้นิสิตทั้งมหาวิทยาลัยในรายวิชาหมวด วิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 14 หน่วยกิต ประกอบด้วย กลุ่มวิชาภาษา (ภาษาไทย, ภาษาอังกฤษ) กลุ่มวิชาสารสนเทศ และกลุ่มวิชามนุษย์ศาสตร์ (ปรัชญา และจิตวิทยา) ในขณะที่แต่ละภาควิชามีหลักสูตรในความรับผิดชอบหลายหลักสูตร รวมถึงการขาดบุคลากร เนื่องจากการเกษียณโดยไม่ได้รับอัตราทดแทน และการลาศึกษาต่อทำให้บุคลากรที่มีอยู่ต้องรับภาระเพิ่มขึ้น ในขณะที่มหาวิทยาลัยมีนโยบายการรับนิสิตเพิ่มขึ้นทุกปี ทำให้อัตราร่วมของบุคลากรและนิสิตไม่สัมพันธ์กัน นอกจากนี้บุคลากรยังต้องรับภาระงานอื่น เช่น การเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการ ที่ปรึกษาปริญญาโท และวารสารนิพนธ์ งานการประกันคุณภาพการศึกษา การเป็นกรรมการต่างๆ ทั้งในระดับภาควิชา ระดับคณะ และระดับมหาวิทยาลัย เป็นต้น

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า สาเหตุที่คณาจารย์ไม่สามารถสร้างงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ มาจากการขาดความรู้และประสบการณ์ ขาดผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิมาน จิวเจียม (2537 : บทคัดย่อ) สหัชยา ดำรงเกียรติศักดิ์

(2541 : บทคัดย่อ) และ สุภาพ คัมภีรานนท์ (2539 : บทคัดย่อ)

เมื่อพิจารณาจากสภาพความเป็นจริงในคณะมนุษยศาสตร์ พบว่า ฝายวิจัยของคณะฯ ได้ให้ความรู้ด้านการวิจัยโดยการจัดการอบรมการทำวิจัย และจัดกลุ่มสนใจเพื่อให้คำปรึกษา โดยได้รับความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จากสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา และภาควิชาวัดผลทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ แต่ก็ไม่ได้รับการตอบสนองจากคณาจารย์เท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากอาจารย์ไม่มีเวลาเข้าร่วมหรืออาจไม่ตรงกับความสนใจเฉพาะเรื่องของอาจารย์ การที่อาจารย์ไม่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการวิจัยอย่างเพียงพอทำให้ไม่มีความมั่นใจ เห็นได้จากจำนวนอาจารย์ที่เป็นผู้ร่วมโครงการวิจัยมีจำนวนมากกว่าผู้เป็นหัวหน้าโครงการ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและความชำนาญก่อน

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าปัญหาเรื่องเวลาเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสวงหาความรู้ด้านการทำงานวิจัยและการผลิตผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ และเมื่อขาดความรู้ก็ทำให้ไม่มีความมั่นใจ ซึ่งเห็นได้จากผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า คณาจารย์ส่วนใหญ่ต้องการปัจจัยเอื้อในการทำงานเป็นกลุ่มทั้งนี้เพื่อเรียนรู้สร้างประสบการณ์ ความมั่นใจ และความชำนาญในการวิจัย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สจิวรรณ ทรรพวุฒ (2540 : 75) และ ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2530 : 185) ที่พบว่า การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มเป็นบรรยากาศที่เอื้อต่อการสร้างงานวิชาการ

2. แนวทางการพัฒนาการสร้างงานวิจัยและการผลิตผลงานทางวิชาการ

ผลการศึกษา พบว่า แม้ว่าคณาจารย์จะมีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องปัจจัยเอื้อ และปัจจัยจูงใจในการทำงานวิจัยและผลิตผลงานทางวิชาการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน แต่ปัจจัยนี้ก็ยังไม่สูงพอที่จะทำให้คณาจารย์เอาชนะอุปสรรคเรื่องเวลา ดังนั้น คณะจึงควรหามาตรการที่จะทำให้คณาจารย์จัดระบบเวลาให้เหมาะสมเพื่อให้มีเวลาสร้างงานวิจัยและผลงานทางวิชาการมากขึ้น โดย

2.1 แนวทางการแก้ไขเรื่องเวลา

2.1.1 จัดให้มีการลาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ ทั้งนี้ ภาควิชาสามารถช่วยด้วยการจัดระบบงานที่ชัดเจนเพื่อให้คณาจารย์ในภาควิชาสามารถขอลาเพื่อทำผลงานวิจัยและวิชาการ คณะฯ ควรมีส่วนร่วมโดยการสนับสนุนแผนงานของภาควิชา เช่น การจัดจ้างอาจารย์พิเศษสอนแทนอาจารย์ที่จะไปทำผลงานวิจัย และผลงานทางวิชาการ

2.1.2 การบริหารจัดการภาระงานที่รับผิดชอบให้ผู้ประสงค์จะทำงานวิจัยและผลิตผลงานทางวิชาการได้มีเวลาทำอย่างต่อเนื่อง โดยภาควิชาจัดให้มีเวลาว่างจากภาระงานประจำต่าง ๆ สัปดาห์ละ 2 วัน โดยไม่มอบหมายภาระงานอื่น แต่ทั้งนี้ควรมีการกำหนดเป้าหมายและเวลาที่ชัดเจน พร้อมกับมีการรายงานความก้าวหน้าของผลงานเป็นระยะ

2.1.3 ภาควิชาควรมีการทบทวนนโยบายการเปิดหลักสูตรให้สอดคล้องกับบุคลากรในภาควิชา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารหลักสูตรและเพิ่มศักยภาพในการบริหารหลักสูตร และเพิ่มศักยภาพการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์

2.2 แนวทางการแก้ไขเรื่องภาระงานและความรู้และประสบการณ์

2.2.1 คณะควรมีการจัดโครงการนำร่อง โดยจัดให้อาจารย์ที่มีประสบการณ์ทำงานวิจัยเป็นหัวหน้าโครงการ และให้อาจารย์ที่ยังไม่มีประสบการณ์เข้าร่วมที่วิจัย จนกว่าจะเกิดความมั่นใจและความชำนาญ

2.2.2 กระตุ้นให้เกิดบรรยากาศการสร้างงานวิจัยเฉพาะสาขาโดยการหาเงินทุนสนับสนุนให้อาจารย์ในภาควิชาที่มีประสบการณ์เป็นหัวหน้าโครงการ และให้อาจารย์ในภาควิชาเป็นผู้เข้าร่วมโครงการ

บรรณานุกรม

- จรินทร์ เสโตบล. (2544). **ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับทัศนคติต่อการทำงานวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยนเรศวร**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(การอุดมศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จรรยา แก้วใจบุญ. (2541). **ปัจจัยที่จูงใจให้อาจารย์วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกเขตภาคเหนือทำวิจัย**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.
- เดชา พริ้งลำพู. (2541). **การพัฒนาคุณาจารย์ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ทับทิม นิลวรรณ. (2538). **ความต้องการและปัญหาการทำวิจัยของคณาจารย์ในกลุ่มสาขาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ทัศนีย์ ธรานนท์. (2541). **ปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์กับการวิจัยของอาจารย์สาขาสังคมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(พัฒนาลังคม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถ่ายเอกสาร.
- บุปผา เบ็ดทิพย์. (2543). **ปัญหาและความต้องการในการทำวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พัทธา สายหู. (2522). การวิจัยคืออะไร. **วารสารวิจัยสังคมศาสตร์**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2(2): 4-11.
- ไพฑูริย์ ลินลาร์ตัน. (2525). **การสอนชุดวิชาวรรณกรรมมัธยมศึกษา**. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2544). **รายงานประจำปีงบประมาณ 2544**.
- _____. (2545). **รายงานประจำปีงบประมาณ 2545**.
- _____. (2544). **คู่มือการเสนอขอเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการของบัณฑิตวิทยาลัย**.
- วิทยาลัยครูจันทรเกษม. (2522). **สรุปผลการสัมมนาทางวิชาการด้านการวิจัยการศึกษา**. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครูจันทรเกษม.
- วินัย ศิริรินทร์. (2544). **ปัจจัยจูงใจในการทำผลงานทางวิชาการของข้าราชการครูในสังกัดการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิมาน จีวีเจียม. (2537). **ปัญหาและความต้องการในการวิจัยของอาจารย์วิทยาลัยพลศึกษา**. วิทยานิพนธ์ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วนิดา พาสูกี. (2540). **สภาพปัจจุบันและความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของข้าราชการครูสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 1 ที่มีต่อการทำผลงานทางวิชาการ เพื่อขอเลื่อนและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอาจารย์ 3**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.

- ศรีสุพรรณ ภิรมย์ทอง. (2540). **ปัญหาและความต้องการในการทำงานวิจัยของอาจารย์และผู้ช่วยวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศุภโชค ปิยะสันต์. (2539). **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยของครูประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (วิจัยและสถิติการศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- สมเกียรติ วัฒนศิริชัยกุล. (2547). ยุทธศาสตร์วิจัยปี พ.ศ.2547-2550 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ใน **เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ “Research Week” ประจำปี 2547**. วันที่ 13-16 กันยายน 2547. หน้า 1-5. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สัททยา ดำรงเกียรติศักดิ์. (2541) **การพัฒนาคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยแม่โจ้**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2545). **ทิศทางกรวิจัยและแผนวิจัย ปิงบประมาณ 2544-2547 กับนโยบายและแนวทางการวิจัยของชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ.2545-2549) เพื่อใช้ในการประเมินผลข้อเสนอการวิจัยของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจที่เสนอของบประมาณประจำปี 2547 ตามมติคณะรัฐมนตรี**. กรุงเทพฯ: กองวิเคราะห์โครงการและประเมินผลสำนักงานฯ.
- สจิวรรณ ทรรพพสุ. (2540). **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการทำวิจัยทางด้านการศึกษาของอาจารย์ในสถาบันราชภัฏเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุภาพ คัมภีรานนท์. (2539). **ปัญหาและการแก้ปัญหาการทำวิจัยของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยบูรพา**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- สุพล ทองคลองไทร. (2526, มีนาคม). **ครูกับงานวิจัย**. *วารสารมิตรครู*. 5(5) : 24-25.
- สุนทรী จิตดีอรุณชัย. (2535). **การวิเคราะห์สภาพของการส่งเสริมการวิจัยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหิดล**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การอุดมศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อัปสร แยมสรवल. (2539). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยของอาจารย์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- Colbeck, Carol L. (1998, Nov-Dec). **Merging in a Seamless Blend**. *The Journal of Higher Education*. 69(6) : 647-671.
- LeBlanc, Thomas D. (2002). **Assessing the Needs of a Changing Faculty : The Effect of the Teacher-Scholar Model on Scholarship at California State University**. Chicaco : Chicaco University.
- Lunaford, Matt. (1997). **Scholarship Reconsidered : Priorities of the Professoriate**. **Book Review**. Carnegie Foundation for the Advancement for Teaching.